

El bon caçador

Roser Reixach Brià

El bon caçador és una de les cançons més conegudes del repertori català i d'aquesta peça se'n troben diverses versions al llarg de tot el territori. A Prats de Lluçanès se n'hi canta una el dilluns de la segona Pasqua que serveix per a acompanyar un ball. Es tracta del Ball de Cinquagesma, que tal com el seu nom indica, es fa cinquanta dies després de Pasqua Florida, per Pasqua Granada, una diada que a altres llocs és coneguda amb el nom de Quinquagèsima, Cinquagèsima o Cincosgema, i en la que és habitual que se celebren aplecs a nombrosos santuaris i ermites.

Les dades que coneixem de la cançó referides al s. XIX van estar recollides pel folklorista de Santa Maria de Merlès Josep M. Vilarmau, qui les va passar a Joan Amades per tal que les publicés en el Costumari Català. Segons Vilarmau, per les Pasqües, sense determinar quina – si la primera o la segona o en totes dues- s'havia fet un ball rodó de parelles seguint una particular tonada de la cançó El bon caçador. Aquest ball es feia al voltant de la Pedra Dreta, als afores de Prats de Lluçanès, ja en terme municipal de Lluçà, i sembla que havia estat viu fins a finals del s. XIX. Explica que la gent que hi assistia collia herbes aromàtiques per deixar-les al peu de la Pedra i havent dinat s'hi feia un contrapàs seguit d'aquest ball rodó.

La Pedra Dreta és un monòlit de 2'12 metres d'alçada, prismàtic, de base quadrada i acabat en una petita piràmide. Es troba en l'antic encreuament de dos camins, el camí ral de Sallent a Castellar de n'Hug i una variant del que anava de Berga a Vic.

No sabem concretament quin any es va deixar de ballar, però la cançó, juntament amb el ball, es van recuperar l'any 1988 a iniciativa del Grup Germanor de Prats de Lluçanès, comptant amb la col·laboració del CEIP Lluçanès i amb l'assessorament de l'Esbart Català de Dansaires que en va proposar la coreografia partint de les dades de Vilarmau. El ball es va presentar dins les Jornades culturals amb motiu de Sant Jordi al Centre Casal Castells i també es va ballar per la Setmana cultural del mencionat centre d'ensenyament assajat per un grup de setze alumnes de primària. Es va construir una Pedra Dreta de cartró pedra a tamany real i es ballava al seu entorn. Al lloc concret de la Pedra Dreta només s'hi va anar per a netejar-lo i adecentar-lo per fer-hi les fotografies promocionals. També el mes de juliol d'aquell mateix any es va representar al Passeig dins la Festa dels avis. Els balladors eren vuit parelles, nens i nenes, vestits a la "manera catalana" d'aquell moment (les nenes amb brusa blanca,

cosset negre, enagos, faldilla florejada i davantal negre i els nens amb pantalons negres sota genoll, mitges blanques, faixa vermella i barretina, i tots amb espadenyes de vetes vermelles) i era un ball totalment tancat sense possibilitat de participació d'altres persones. Els mateixos balladors eren els que cantaven en directe la peça de El bon caçador.

No s'han trobat fins ara altres dades referents a aquest ball i la gent més gran de la localitat ja en aquell moment manifestaren una desconeixença total del tema. Només una persona d'avançada edat, l'Enric Deitg, de Prats de Lluçanès, que llavors tenia noranta anys, va fer unes explicacions que s'aproximaven a les referències del Costumari. Ell recordava una festa al voltant de la Pedra Dreta el dissabte de Rams en la que la gent de Prats recollia romaní i el col·locava al voltant del megàlit, que hi feien un berenar i un ball i tot seguit tornaven al poble.

L'any següent, el 1989, la festa es va celebrar a la plaça de l'església el diumenge de Rams al migdia, també al voltant de la rèplica en cartró pedra de la Pedra Dreta. Aquesta vegada però el ball va ser més espontani, es va convidar uns dies abans a la quitxalla a participar-hi i els cants van anar llavors a càrrec d'un grup de cantadors del poble.

Després d'uns anys sense celebrar-se la festa, l'any 1994 el grup Dansa i tradició va considerar adient dinamitzar-la de nou i es va incloure dins el cicle Solc, música i tradició al Lluçanès, però traslladant-la a la Pedra Dreta. Des de llavors, cada any el dilluns de Pasqua Granada s'ha anat repetint el ritual amb una nombrosa participació de públic, tant de balladors i cantadors com d'espectadors.

Actualment aquest ball rodó es fa en dues rotllanes concèntriques sense parelles de noi noia però sí amb un nombre parell de balladors adults. Cada sis versos es canvia la coreografia i en alguns moments els participants entrellacen els braços per a fer una única rotllana. Es tracta d'un ball obert, sense assaigs previs, que s'explica uns moments abans, i en el que pot participar-hi tothom qui vulgui. També hi ha un grup de cantadors espontanis que assagen un parell de vegades amb l'acompanyament instrumental del músic convidat, que normalment sol ser un acordió. A l'entorn de la Pedra s'hi col·loquen rams d'herbes aromàtiques que es poden collir allà mateix: romaní, timó o espígol, i uns dies abans es neteja l'entorn.

A primera hora de la tarda arriben els primers participants, alguns a peu des de Prats, ja que només hi ha uns dos quilòmetres, i altres amb vehicles. L'ajuntament hi sol portar una cinquantena de cadires i

un parell de taules. Es reparteix un berenar als assistents, es fa el ball de Cinquagesma, i tot seguit hi ha una sessió improvisada de músics i cantadors dels voltants. Els darrers anys s'ha potenciat la participació de nens i nenes que s'inicien en algun instrument i després d'aquests arriba el torn del músic o músics convidats que ofereixen un ball fins a la vesprada.

Prats de Lluçanès. Publicat a Caramella XVI, el gener del 2007.